



רשומות

הצעות חוק

4 במרס 2002

3085

כ' באדר התשס"ב

עמוד

306	הצעת חוק נציב תלונות הציבור על שופטים, התשס"ב-2002
310	הצעת חוק יסוד: השפיטה (תיקון מס' 2) (סיום כהונת שופט)

מתפרסמות בזה הצעות חוק מטעם ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת:

הצעת חוק נציב תלונות הציבור על שופטים, התשס"ב-2002*

1. בחוק זה – הגדרות
- "הנציב", "נציב תלונות הציבור על שופטים" – נציב תלונות הציבור על שופטים, שמונה לפי סעיף 3;
- "שופט" – כל אחד מאלה:
- (1) שופט כהגדרתו בחוק יסוד: השפיטה¹;
 - (2) דיין כהגדרתו בחוק הדיינים, התשט"ו-1955²;
 - (3) קאדי כהגדרתו בחוק הקאדים, התשכ"א-1961³;
 - (4) קארי מדיהב כהגדרתו בחוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים, התשכ"ג-1962⁴.
- "השר" – שר המשפטים.

2. (א) מוקמות בזה נציבות תלונות הציבור שתכרוק, בהתאם להוראות חוק זה, תלונות על שופטים.
- (ב) בראש הנציבות יעמוד הנציב.
3. (א) רשאי להתמנות לנציב מי שכשיר להתמנות שופט של בית המשפט העליון.
- (ב) הנציב יתמנה על ידי ועדה (להלן – הועדה), ברוב דעות; וזה הרכבה של הועדה:

- (1) השר והוא יהיה היושב ראש;
- (2) נשיא בית המשפט העליון או שופט של בית המשפט העליון שהוא מינה;
- (3) מבקר המדינה;
- (4) יושב ראש ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת;
- (5) ראש לשכת עורכי הדין;
- (6) חבר הסגל האקדמי של מוסר להשכלה גבוהה שייבחר בידי הדיקנים של הפקולטות למשפטים ובעלי תפקידים מקבילים להם, במוסדות להשכלה גבוהה המקיימים לימודי משפטים; לענין זה, "מוסד להשכלה גבוהה" – מוסד שהוכר או שקיבל היתר לפי חוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958⁵.

ד ב ר ו ה ס ב ר

קיומה של נציבות כזו תיווגי למערכת המשפט, ולקביעה כי שופט, בנושא משרה, אינו עומד מעל הדין.

בהצעת החוק קיימים איזונים שמטרתם לשמור על כבוד המערכת, כך למשל הנציב הוא בעל כשירות של שופט עליון והוא יברר תלונה באופן שימצא לנכון.

הצעת חוק זו באה להסדיר את מינוי נציב תלונות הציבור על שופטים ולהקים נציבות תלונות הציבור לענין זה. מטרת הצעת החוק היא לספק לכל אדם הרואה עצמו נפגע ממעשה או מחדל של שופט, דיין או קאדי מדיהב, כתובת שאליה יוכל להפנות את טענותיו. כיום אין גוף סטטורי המטפל בתלונות נגד שופטים והציבור פונה לנשיאי בתי המשפט, לשר המשפטים או לחברי הכנסת.

* הצעת חוק מס' 1654; הועברה לוועדה ביום ט"ז בכסלו התשס"א (13 בדצמבר 2000).

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 78.

² ס"ח התשט"ו, עמ' 68.

³ ס"ח התשכ"א, עמ' 118.

⁴ ס"ח התשכ"ג, עמ' 20.

⁵ ס"ח התשי"ח, עמ' 191.

4. (א) מינוי נציב ייעשה, ככל האפשר, לא מוקדם מתשעים ימים ולא יאוחר משלושים ימים לפני תום תקופת כהונתו של הנציב המכהן; נתפנה מקומו של הנציב לפני תום תקופת כהונתו, ייעשה המינוי בתוך ארבעים וחמישה ימים מהיום שבו נתפנה מקומו.
- (ב) הודעה על מינויו של הנציב תפורסם ברשומות.
5. הנציב יכהן תקופת כהונה אחת בלבד, של שבע שנים.
6. כהונת הנציב פוקעת -
- (1) בתום תקופתה;
 - (2) בפטירתו או בהתפטרותו;
 - (3) בהעברתו מכהונתו;
 - (4) בהגיעו לגיל 70.
7. (א) הועדה רשאית, בהחלטה פה אחד של חבריה, להעביר את הנציב מכהונתו, בהתקיים אחד מאלה:
- (1) הורשע בפסק דין בעבירה פלילית, למעט בעבירה המנויה בסעיף 7(א2) לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994⁶ (להלן - חוק הכנסת);
 - (2) עשה מעשה שאינו הולם את מעמדו;
 - (3) נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו.
- (ב) הועדה לא תעביר את הנציב מכהונתו, אלא לאחר שנתנה לו הזדמנות להשמיע את טענותיו בפניה.
8. מי שהיה נציב לא יתמנה לשופט אלא בתום שנה מהיום שסיים את תקופת כהונתו כנציב.
9. (א) הועדה רשאית ברוב רעות להשעות את הנציב, אם מתקיימים נגדו הליכים פליליים כהגדרתם בסעיף 7(א2) לחוק הכנסת או אם מתקיימת נגדו חקירה שיש בה כדי להביא לקיום הליכים כאמור, לתקופה שבה הם מתקיימים; היו זה הליכים או החקירה כאמור, בעבירה אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הנציב ראוי לשמש עוד בתפקידו, תשעה הועדה את הנציב לתקופה האמורה.
- (ב) הועדה לא תשעה את הנציב, אלא לאחר שנתנה לו הזדמנות להשמיע את טענותיו בפניה.
- (ג) בתקופת ההשעיה ימלא את תפקידו הנציב על פי חוק זה אחד מעובדי הנציבות שהועדה מינתה לכך.
10. הנציב ועובדי הנציבות לא יהיו פעילים בחיים הפוליטיים ולא יהיו רשאים -
- (1) לשמש בכל משרה אחרת או לעסוק, במישרין או בעקיפין, בעיסוק אחר;
 - (2) להיות חברים בכנסת, במועצה של רשות מקומית, בגוף בוחר של מפלגה, או מועמדים לחברות כאמור, או להיות חברים בממשלה;
 - (3) להיות חברים בהנהלה של חבר בני אדם המנהל עסקים לשם השגת רווחים.

⁶ ס"ח התשנ"ד, עמ' 140.

11. (א) עובדי הנציבות דינם כדין שאר עובדי המדינה, אולם בקבלת הוראות ולגבי פיטורים יהיו נתונים למרותו של הנציב בלבד.
(ב) הנציב רשאי להסתייע בביצוע תפקידיו באנשים שאינם עובדי משרדו אם ראה צורך בכך.
12. הנציב, עובדי הנציבות וכל אדם אחר שבעזרתו מבצע הנציב את תפקידיו חייבים לשמור בסוד כל ידיעה שהגיעה אליהם עקב עבודתם ולהתחייב על כך בכתב עם תחילת עבודתם.
13. כל אדם רשאי להגיש תלונה אל הנציב.
14. תלונה שהוגשה בכתב ותלונה שהוגשה בעל פה ונרשמה מפי המתלונן תיחתם בידי המתלונן ויצוינו בה שם המתלונן ומענו.
15. תלונה של אסיר כמשמעותו בפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971, תוגש במעטפה סגורה, ונציב בתי הסוהר, או מי שהוא הסמיך לכך, יעבירה – בלי שיפתחנה, אל הנציב.
16. (א) תלונה ניתנת להגשה על כל שופט.
(ב) משהוגשה תלונה, יאשר הנציב את קבלתה ויפתח בבירורה, זולת אם ראה כי התקיים אחד מאלה:
(1) התלונה אינה על שופט;
(2) התלונה אינה ניתנת לבירור מהסיבה המנויה בסעיף 17;
(3) התלונה קנטרנית או טרדנית;
(4) ענינה של התלונה בפסלות שופט כאמור בסעיף 77 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984;⁷
(5) התלונה היא בענין הנתון לערעור על פי כל דין.
(ג) החליט הנציב לא לפתוח בבירור תלונה, יודיע הנציב על כך למתלונן בכוזב, ויצוין את הנימוקים להחלטתו.
(ד) החליט הנציב לפתוח בבירור התלונה, יודיע על כך לשופט הנלוו, לנשיא בית המשפט שבו מכהן אותו השופט ולשר; לא היה נשיא באותו בית משפט, תימסר ההודעה למי שממלא תפקיד מקביל לו.
17. תלונה שהוגשה לאחר שעברה שנה מיום המעשה שעליו נסבה התלונה או מהיום שעילת התלונה נודעה למתלונן, או מיום מתן פסק הדין בענינו בהליך שאליו מתייחסת התלונה, המאוחר מביניהם, לא יפתח הנציב בבירורה אלא אם כן מצא שיש סיבה מיוחדת המצדיקה את בירורה.
18. (א) הנציב רשאי לברר את התלונה בכל דרך שיראה והוא אינו כפוף לסדרי דין או לדיני הראיות.
(ב) לצורך הבירור רשאי הנציב לדרוש מכל אדם להתייצב לפניו ולתת לו בתוך תקופה שיקבע בדרישה ובאופן שיקבע, כל ידיעה או מסמך העשויים, לדעת הנציב, לסייע

⁷ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 21, עמ' 459.
⁸ ס"ח התשמ"ד, עמ' 198.

בבירור התלונה; מי שנדרש להתייצב או למסור ידיעה או מסמך כאמור, חייב למלא אחר הדרישה והוראות סעיף 11 לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968⁹, יחולו, בשינויים המחויבים, על סירוב למלא אחר הדרישה.

(ג) בירור התלונה ייעשה לכל היותר בתוך שנה אחת מיום קבלתה בנציבות.

(ד) החלטת הנציבות תהיה מנומקת.

הפסקת הבירור 19. (א) הנציב רשאי להפסיק את בירור התלונה אם נוכח שנתקיימה אחת העילות המצדיקות שלא לפתוח בבירור, או שענין התלונה בא על תיקונו או שהמתלונן ביטל את תלונתו או מטעמים מיוחדים שיירשמו; הופסק בירור התלונה לפי סעיף זה יודיע הנציב בכתב למתלונן ולמי שהתלונה עליו, שהפסיק את הבירור, ויצוין את הנימוקים לכך.
(ב) החליט הנציב להפסיק את בירור התלונה יודיע הנציב על כך בכתב לכל מי שמנוי בסעיף 16(ד).

תוצאות הבירור 20. (א) מצא הנציב שהתלונה היתה מוצדקת יודיע על כך למתלונן ולכל מי שמנוי בסעיף 16(ד) בצירוף החלטתו; בהודעה כאמור רשאי הנציב לפרט את תמצית ממצאיו ורשאי הוא להצביע על הצורך בתיקון ליקוי שהעלה הבירור ועל הדרך והמועד לתיקונו.

(ב) התקבלה הודעה על ליקוי כאמור בסעיף קטן (א) יודיע השופט הנילון לנציב, בתוך מועד שקבע הנציב על הצעדים שנקטו לתיקון הליקוי; לא עשה כן או שהודעה אינה מניחה את דעתו של הנציב, רשאי הוא להביא את הענין לפני השר, לפני נשיא בית המשפט כאמור בסעיף 16(ד) או לפני ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

(ג) מצא הנציב שהתלונה לא היתה מוצדקת, יודיע על כך בכתב, בצירוף החלטתו למתלונן ולכל מי שמנוי בסעיף 16(ד), ורשאי הנציב לפרט את תמצית ממצאיו.

(ד) העלה בירור התלונה חשש למעשה פלילי, יביא הנציב את הענין לידיעת היועץ המשפטי לממשלה; העלה בירור התלונה חשש לעבירה משמעתית יביא הנציב את הענין לידיעת השר.

(ה) הנציב רשאי, אם מצא לנכון לעשות כן בעקבות ממצאיו, להמליץ לפני הועדה לבחירת שופטים כמשמעותה בחוק יסוד: השפיטה, לסיים את כהונתו של שופט על פי סמכותה לפי סעיף 7(4) לאותו חוק יסוד; החליטה הועדה שלא לקבל את המלצת הנציב – תנמק את החלטתה.

סייגים לנימוק וגילוי ממצאים 21. הנציב יהיה פטור מלציין את ממצאיו או נימוקיו –

(1) כשהחומר או הראיה עלולים לדעתו לפגוע שלא כדין בזכותו של אדם זולת המתלונן;

(2) כשיש לדעתו בגילוי החומר או הראיה משום גילוי סוד מקצועי או ידיעה סודית כמשמעותם לפי כל דין.

זכויות וסעדים 22. (א) החלטותיו וממצאיו של הנציב בענין תלונה –

(1) אין בהם כשלעצמם כדי להעניק למתלונן או לאדם אחר זכות או סעד, בבית משפט או בבית דין, שלא היו להם לפני כן;

⁹ ס"ח התשכ"ט, עמ' 20.

(2) אין בהם כשלעצמם כדי למנוע מהמתלונן או מאדם אחר להשתמש בזכות או לבקש סעד שהוא זכאי להם, ואולם אם נקבע לכך מועד בחיקוק, לא יוארך המועד על ידי הגשת התלונה או בירורה.

(ב) לא ייזקק בית משפט לבקשת סעד נגד החלטותיו וממצאיו של נציב תלונות הציבור בענין תלונה.

23. שכרו ותנאי כהונתו של הנציב יהיו כשל שופט בית המשפט העליון.

שכר ותנאי
כהונה

24. (א) הנציב יגיש לכנסת, לשר ולנשיא בית המשפט העליון, מדי שנה, דין וחשבון על פעולותיו שיכל, בין השאר, סקירה כללית ותיאור הטיפול בתלונות.

דין וחשבון

(ב) הנציב רשאי להגיש לכנסת, לשר ולנשיא בית המשפט העליון דין וחשבון מיוחד קודם להגשת הדין וחשבון השנתי.

(ג) הונח דין וחשבון על שולחן הכנסת, תדון בו ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

(ד) דין וחשבון לפי סעיף זה לא יפורסם לפני הנהגתו על שולחן הכנסת.

25. תקציב הנציבות ייקבע על ידי ועדת הכספים של הכנסת, על פי הצעת הנציב, ויפורסם יחד עם תקציב המדינה; ועדת הכספים רשאית, על פי הצעת הנציב, לאשר שינויים בתקציב משרדו.

תקציב הנציבות

26. השר אחראי על חוק זה והוא יתקין תקנות לביצועו.

תקנות

27. הנציב הראשון יתמנה לא יאוחר מתום תשעים ימים מיום פרסומו של חוק זה.

הנציב הראשון

חבר הכנסת יוסף-יצחק פריצקי

הצעת חוק יסוד: השפיטה (תיקון מס' 2) (סיום כהונת שופט)

1. בחוק-יסוד: השפיטה¹, בסעיף (4), במקום "יושב ראש הועדה" יבוא "יושב ראש הועדה, נציב תלונות הציבור על שופטים".

תיקון סעיף 7

ד ב ר י ה ס ב ר

(4) לאותו חוק-יסוד, יש להוסיף את הנציב לרשימת המציעים האפשריים לוועדה לסיים כהונתו של שופט, לצד נשיא בית המשפט העליון ויושב ראש הועדה. להערכת הועדה אין לחוק עלות תקציבית.

בהתאם לסעיף 20(ה) להצעת חוק נציב תלונות הציבור על שופטים, התשס"ב-2002, ולפיו הנציב רשאי, בעקבות ממצאיו, להמליץ לפני הועדה לבחירת שופטים כמשמעותה בחוק-יסוד: השפיטה (להלן – הועדה), לסיים את כהונתו של שופט על פי סמכותה לפי סעיף

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 78;